

תורה והוראה

קוראים יקרים!

"דבר אל בני ישראל ויקחו לי תרומה מאת כל איש אשר ידבנו לבו תקחו את תרומתי" (שמות כה, ב).

הנושא המרכזי בפסוק זה – נושא שחוזר ונשנה בפסוקים הבאים – הוא הנושא של "נדיבות לב". תרומת המשכן הייתה צריכה להינתן דווקא מתוך נדיבות לב, ולא מתוך כפייה.

אולם, מצד שני אין להתעלם מהעובדה שהקמת המשכן הייתה מצווה מלאה, מצווה שלא הייתה לבני ישראל אפשרות לסרב לה. אמנם הייתה כאן מצווה, אך צורת קיום המצווה הייתה דווקא בדרך של נדיבות לב.

למה אנו מוצאים פרדוקס זה דווקא בעניין הקמת המשכן?

דומה שהתשובה לכך מונחת בדברי הרמב"ן (תחילת פרשת שמות), שמבואר שעם הקמת המשכן והשראת

מאמר השבוע עוסק בהגדרות והלכות של הכותל המערבי. הכותל נקרא לעתים "שריד בית מקדשנו", אבל האם אכן מדובר בשרידו של בית המקדש? מהן ההלכות הרלוונטיות לעניין קרבה לכותל המערבי? האם מותר להחדיר אצבעות בין האבנים? ומה הדין במי שנהנה מהכותל? שאלות אלו, ועוד, יידונו במאמר השבוע.

הכותל המערבי: גדרים הלכות

פרשת תרומה מתארת את השלבים הראשונים בהקמת המשכן – המבנה שקדם למקדש, ושימש כמקום להשראת השכינה טרם כניסת בני ישראל לארץ המובטחת.

הצו על הקמת המשכן משתמש בלשון "מקדש": "ועשו לי משכן, ושכנתי בתוכם" (שמות כה, ח). רבני בחיי מבאר שגם המשכן נקרא בשם "מקדש", משום שהוא נבנה בתבנית "מקדש של מעלה".

ניטול את ההזדמנות לדון בהלכות הנוגעות לכותל המערבי – המקום שאלפי יהודים מכל העולם מבקרים מידי שבוע, במקום המקודש ביותר לעם היהודי. מהן ההלכות הרלוונטיות להתקרבות לכותל המערבי, לנגיעה בו ולהכנסת אצבעות בין אבניו? מהן ההלכות ביחס להר הבית? מאיזו טומאות יש להיזהר?

בשאלות אלו, ועוד, נדון בהמשך הדברים.

כותל המערבי של המקדש?

חז"ל קובעים במדרש (במדבר רבה יא, ב; שיר השירים ב, כו, ובכמה מקומות), על הפסוק "הנה זה עומד אחר כתלנו" (שיר השירים ב, ט): "אחר כותל מערבי של בית המקדש. למה? – שנשבע לו הקב"ה שאינו חרב לעולם".

מדברי חז"ל משמע שהכותל המערבי שאנו רואים היום הוא מכותלי בית המקדש, דהיינו כותלי העזרה, ולא מכותלי הר הבית. את כותלי הר הבית לא סביר שחז"ל יקראו בשם "בית המקדש". על דרך זו מבואר בזוה"ק (שמות ה, ב): "אמר ר"י: לעולם לא זזה שכינתא מכותלא דמערבא דמקדשא, דכתיב, 'הנה זה עומד אחר כתלנו'". כן נראה אף מדברי חז"ל בתנא דבי אליהו (פרק ל): "ושוב פעם אחת נכנס ר' נתן לביהמ"ק ומצאו חרב, וכותל אחד עומד. אמר: מה טיבו של כותל זה...".

אכן, יש שנקטו שהכותל המערבי הוא מיסוד חומת העזרה, כמבואר ברדב"ז (ח"ב, סימן תרמח ו-תרצא) וחי אדם (שערי צדק, משפטי ארץ פרק יא, אות ח). ב'כבוד הלבנון' (תרכג) מביא כן אף בשם הרב צבי הירש קלישר (שאמר שהוא כותל העזרה) ובשם הרב דוד פרידמן (שאמר שהוא מהחיל). כך הרידב"ז, בבואו בפעם הראשונה לכותל המערבי, לא רצה לגשת אל הכותל, בחששו שהוא כותל העזרה, כמו שהעלה בתשובותיו (סימן לח).

מידות הכותל

מול משמעות זו של דברי חכמים, התיאור העובדתי של הכותל, יחד עם מקורות נוספים, מורים שלא מדובר בכותל המקדש עצמו, אלא בכותל של הר הבית. נקדים תיאור בסיסי של הכותל, שאינו מוכר במידותיו לרוב בני אדם.¹

גובה הכותל כיום, בחלק הגלוי לעין, הוא קרוב ל-19 מטר, ומספר נדבכיו 27. אלו נבנו בחמש תקופות שונות: (1) שבעה הנדבכים התחתונים, שאבניהן מפוצלות בקצותיהם, הן מתקופת בית שני, ויש אומרים שאפילו קודמים לכך. גובהה של כל אבן מחמשת הנדבכים הללו היא בערך 1.05 מטר, וגובה חמשת הנדבכים הללו יחדיו מגיע לכ-8.75 מטר; (2) עליהם ארבעה נדבכים, מאבנים חלקות בלתי מפוצלות, מתקופה ערבית מאוחרת יותר (המאה ה-8; ויש אומרים שאף הם מתקופת בית השני) – בגובה כולל של 5.80 מטר; (3) על תשעה הנדבכים הנ"ל, עוד ארבעה נדבכים נבנו בתקופה מאוחרת, המיוחסת לפי כמה דעות לתקופת אדריאנוס, אשר יחדיו מוסיפים גובה של 2.20 מטר; (4) עשרה נדבכים הוספו בתקופה מאוחרת יותר, ויש אומרים בתקופת סולטן סולימן, אשר גובהם הכולל כ-4 מטר; (5) בשנת תרפ"ד הוסיפו הערבים עוד שלשה נדבכים, בגובה קרוב למטר.

כל הנדבכים והשלבים האמורים מתייחסים לגובה הכותל בחלקו הגלוי, אך רובו הגדול של הכותל צפון מתחת לאדמה, ושם ספונים עוד 19 נדבכים, מאותם אבנים גדולות של תקופה בית שני. גם אורכו של הכותל ארוך הרבה מה-28 מטר שאליו באים אנו להשתטח לפניו, והוא ממשיך כ-45 מטר לצד דרום (מוגדר בחצרות ובנייני ערבים), ו-11 מטר לצד צפון.

כותל הר הבית

מידות אלו מרמזות שאין הכותל "שריד בית מקדשנו" כפשוטו, כלומר, כותל העזרה, אלא שריד כותל הר הבית. מחפירות נרחבות שנערכו באזור הכותל, התגלה שאורכו המקורי היה 488 מטרים, גובהו יותר מארבעים מטרים – מידות שאינן תואמות את מידות העזרה. בנוסף, הכותל יסודו בסלע, ואילו מתחת לעזרה היו "מחילות" ו"כיפין". מכאן, ומהוכחות נוספות, נראה שלא מדובר על כותל העזרה, אלא על כותל הר הבית.

כן נקט כדבר פשוט בספר כפתור ופרח (רב אשתורי הפרחי, פרק ו), ובספר "עיר הקודם והמקדש" (הרב יחיאל מיכל טוקצינסקי, ח"ד, פרק ב) כתב שכך "פשוט וברור", וביאר שמה שטעו בכך קדמונים הוא משום לשונות חז"ל הנ"ל, אבל האמת הברורה אינה כן, אלא הכותל הוא כותל הר הבית ולא כותל העזרה או החיל.

ועל דרך זו נקטו בשו"ת אנבי נזר (יו"ד, סימן תנ), בשו"ת בנין ציון (ח"א, סימן ב), ובשו"ת ציץ אליעזר (ח"י, סימן א). בשו"ת הר צבי (יו"ד, דף רעא, ב) העיר שהרי נהוג מדורי דורות לבוא להתפלל לפני הכותל המערבי, ואין מעורר על כך משום איסור טומאה (עי' בכך להלן). וכבר האריך בהוכחות בעניין זה בשו"ת יביע אומר (ח"ה, יו"ד, סימן כז), והעלה כדבר ברור שאין הכותל שריד העזרה, אלא שריד כותל הר הבית.

גישת טמאים לרחבת כותל המערבי

ההשלכה הבסיסית והרלוונטית ביותר העולה מתוך זיהוי הכותל היא היתר טמאים – זבים, זבות, נדות וטבול יום – לגשת לרחבת הכותל המערבי.

המשנה (כלים א, ו-ט) קובעת מספר דרגות של קדושה בארץ ישראל, שהיא עצמה קדושה משאר ארצות. הדרגות הגבוהות ביותר הן ירושלים, הר הבית, והעזרה, המקבילים ל"מחנה ישראל", "מחנה לווי" ו"מחנה שכינה" של חניית ישראל במדבר (תוספתא, כלים א, י; ספרי,

השכינה בישראל, חזרו ישראל למעלת האבות. החזרה למעלה עליונה של קומת האדם, מעלת יעקב אבינו שהייתה דמותו חקוקה על כסא הכבוד, לא הייתה יכולה לבוא מתוך מעשה כפוי, אלא דווקא מתוך בחירה חופשית – שכן אין מעלת האדם ניכרת אלא מתוך בחירתו.

אמנם הייתה כאן מצווה, אבל מצווה של התנדבות הלב. בכך, ורק בכך, זכו ישראל לשוב למעלת אבותיהם.

כיום אין לנו לא משכן ולא מקדש – אבל יש לנו את התורה. גם בנוגע לתורה, נאמר בקבלתה "נעשה ונשמע", ומאידך גיסא הרי ש"כפה עליהם הר כגיגית". גם בתורה אנו מוצאים את הסתירה לכאורה בין קבלת מרצון לבין כפייה חיצונית.

אנו נבראנו לחיות סתירה זו לאורך כל ימינו. לציית ולקיים מתוך ציווי – אך לבחור בכך, ולקיים את מעלת האדם מתוך בחירה חופשית.

יה"ר שידריכנו הקב"ה שתהיינה כל בחירותינו לטובה, בכל מקום שאליו נפנה.

1 עי' בספר עיר הקודש והמקדש, חלק ד, פרק ב.

תחיבת ידיים לכותל

בשאלה זו דן בספר משכנות לאביר יעקב (הרב יהושע מעשיל גלבשטיין, חלק ב, פרק א, סימן א), ולאחר דיון בקדושת הר הבית מסיק לאיסור (וכתב שהוא איסור תורה), והביא שכן היתה דעתו של המהרי"ל דיסקין (גאב"ד בריסק, שגר אז בירושלים), שנחרד לשמוע שישינם אנשים שמכניסים חתיכות בגדים בין פרצות הכותל.

מאידך, בספר "הר הקודש" הביא בשם מהרי"ל דיסקין שדעתו היה להתיר, וכך הביא שם מדברי בעל התורת חסד, אב"ד לובלין. יתרה מזו, בשו"ת אבני נזר הנ"ל כתב שאין קדושה בחומת הר הבית, משום שהר הבית נתקדשה רק בהליכת בית דין, ובית דין לא הלכו במקום החומה, ולכן עובי חומת הר הבית לא נתקדש, ומותר להכניס שם ידיו.

כן כתב גם הרב שלמה זלמן אויערבך (שו"ת מנחת שלמה, ח"ג, סימן קס), שלפי דברי הרמב"ם שאיסור ביאה במקצת הוא איסור דרבנן, לא גזרו רבנן אלא כאשר ראוי גם לבוא לידי איסור תורה של ביאת כל הגוף, ואילו בחורים קטנים, שלא שייך לבוא לביאת כל גופו, לא נאמר איסור דרבנן כלל. בספר מסעות ישראל (מאמר יום ב') הביא אף בשם בעל "מנחת אלעזר" שמקובל בידו שהאור החיים הקדוש נתן פתק לאחד שיטמנהו בכותל.

וראה בעניין זה גם בספר מועדים וזמנים (הרב משה שטרנבוך, ח"ה, סימן שנ) שכתב להעיר על דברי ה"אבני נזר", וביאר שחומת הר הבית התקדשה גם בלי הילוך בית דין (משום שהר הבית מהווה סניף לעזרה, וקדושתו תלויה בקדושת העזרה), ולכן באמת יחול עליו איסור של ביאה במקצת. כן בארחות רבינו (ח"א, עמוד שיט) הביא שבעל הקהילות יעקב (ה'סטייפלר') לא הכניס אצבעותיו בחורים שבכותל, ומביא עוד בשם הרב חיים קנייבסקי שהחזו"א אמר לו שיהיה שלא יכניס אצבעותיו – אבל בשם הבעל קהילות יעקב שאם (גבר) טבל באותו היום במקווה שוב לא יהיה בכך חשש איסור.

הנאה ומעילה מהכותל המערבי

דיון נוסף שמן הצורך לדון בו הוא איסור הנאה מאבני הכותל: האם מותר ליהנות מהצל של הכותל המערבי? האם מותר להניח עליו חפצים, כגון סידורי תפילה, לתלות עליו דברים על זיזים התחובים בו, או ליהנות בקיץ ממגע הקר של אבניו?

בספר משכנות לאביר יעקב הנ"ל הביא מדברי מהרי"ל דיסקין שבנוגע לאיסור מעילה, אין איסור ליהנות מאבני הכותל, משום שיצאו לחולין. יסוד זה מתבאר מדברי הגמרא (ע"ז דף נב, ב), שם למדנו שאבני המזבח ששקצו היוונים, וכן מטבעות של הקדש שנפלו בידם, יצאו לחולין, כפי שנלמד מלשון הכתוב "באו פריצים וחללוה". לדעת מהרי"ל דיסקין הנ"ל, כך גם אבני הכותל יצאו לחולין במה שנפלו ביד המחרבים, ושוב אין בהן קדושה לעניין איסור מעילה, ומותר ליהנות מהן.

אך בספר מועדים וזמנים הנ"ל נקט שכיון שאבני הכותל מחוברות הן לקרקע, שוב לא נתחלל הכותל בביאת הפריצים, ויהיה בו איסור מעילה.

נשא יא; רמב"ם, בית הבחירה ז, יא). אלו מתחלקים באיסור והיתר כניסה לטמאים בדרגות שונות.

ירושלים (לפי הגדרתה המקורית, שהיא חלק מתוך העיר העתיקה של היום) מקבילה ל"מחנה ישראל" של המדבר, ואסורה לכניסת מצורעים. בקצה שני, העזרה מקבילה למחנה שכינה, האסורה לטמא מת (עי' תוספתא, כלים א, ז; פסחים סז, א; סוטה כ, ב). ההר הבית מקבילה למחנה לווי, בדרגת ביניים.

טמא מת מותר להיכנס מן התורה להר הבית, אך חז"ל גזרו (מחמת החומרה הרבה של כניסת טמא מת לעזרה, שיש בה חיוב כרת כמבואר במדבר יט, יג) שאין לטמא מת לעבור את החיל, שהקיף את המקדש (עי' ערוך השולחן העתיד יא, ה; גם אינם-יהודים לא הותרו לעבור את החיל). מנגד, הכניסה לכל הר הבית אסורה למי שנטמא בטומאה היוצאת הן הגוף – נידה, יולדת, זב, זבה, ובעל קרי. האחרון, שהוא הקטגוריה השכיחה יותר לעניין העלייה להר הבית, מוזכר בגמרא (פסחים סז, ב; תמיד כז, ב), אך הושמטה על-ידי הרמב"ם (בית הבחירה ז, טו; ביאת מקדש ג, ג). רוב המפרשים מבארים שהרמב"ם מודה שאין לבעל קרי לעלות להר הבית.

מרחק מן הכותל

כפי שכבר הבאנו, מחשש איסור כניסת טמאים נזהר הרידב"ז מלהתקרב לרחבת הכותל, שמא מדובר בכותל העזרה, שאסור לטמאים להיכנס לה. אולם, דחה הרב יחיאל מיכל טוקצינסקי (ואחרים) שיטה זו, וכאמור, כך מסיק הרב עובדיה יוסף בשו"ת יביע אומר, "שהדבר ברור להתיר לגשת לכותל המערבי אף למי שטומאה יוצאת מגופו, בלי טבילה, כאשר פשט המנהג, ומנהג ישראל תורה הוא". וסיים: "וכל המחמיר בזה להימנע מלגשת אל הכותל בגלל סיבת טומאה היוצאת מגופו אינו אלא מהמתמיהין".

גם לדעת הסוברים שהכותל המערבי הוא שריד מחומת הר הבית, דנו הפוסקים האם מותר לתחוב ידים לפרצות שיש בכותל המערבי, כפי שנהגו רבים בנתינת פתקי תפילה בין האבנים.

שאלה זו מתעוררת לנוכח סוגיית הגמרא במסכת זבחים (לב, ב): "אמר עולה אמר ריש לקיש, טמא שהכניס ידו לפני לוקה, שנאמר, בכל קדש לא תגע וגו', מקיש ביאה לנגיעה: מה נגיעה במקצת שמה נגיעה, אף ביאה המקצת שמה ביאה". כלומר, אסור לטמא להיכנס לתחום הר הבית, ואפילו "במקצת", דהיינו בחלק מגופו. נחלקו ראשון באיסור ביאה במקצת אם מדובר באיסור תורה או באיסור דרבנן: לדעת הרמב"ם (הלכות ביאת מקדש, פרק ג, הלכה יח) הדבר אסור מדרבנן, ואילו לדעת הראב"ד יש בכך איסור תורה.

אם לעובי חומת הר הבית יש דין קדושת הר הבית, לכאורה יהיה איסור על טמאים לתחוב את ידיהם לפרצות שבעובי הכותל המערבי, מדין "ביאה במקצת" שאסורה.

כלים ששקצו, או שלקחו לעצמם, יוצאים לחולים, ואילו אבני הכותל לעולם לא יצאו לחולין.

בשל כך, מתריע הרב פיינשטיין על העוון הפלילי ליטול אבנים מהכותל המערבי ל'מזכרת', שמלבד איסור המעילה שיש בזה, הרי שגם עובר באיסור לאו של "לא תעשון כן" שנאמר על הנותן אבן מן ההיכל ומן המזבח והעזרות, שנאמר גם בנתיצת עזרות הר הבית.

על דרך זו העלה בשו"ת שערי ציון (סימן ז), והוסיף שבנוסף לכך יש איסור של "את מקדשי תיראו", במה שנהנה מהכותל המערבי, וראה שם בסימן ג מה שכתב בעניין אופן עשיית שיפוצים בכותל המערבי (לעניין זה עי' באריכות בשו"ת שמע שלמה ח"ד, יו"ד סימן טז).

בספר מועדים וזמנים הנ"ל הביא (בהערה) שהמהרי"ל דיסקין, למרות שהיה מתגורר סמוך לכותל המערבי, לא היה מגיע לבקר בו מחשש שמא לא יחזיק מעמד מרוב ההתרגשות בבואו למקום.

ועוד העלה סברא מחודשת, שאפילו אם נאמר שהמקדש יצא לחולין בביאת פריצי עכו"ם, זוהי הלכה מיוחדת כל עוד המקדש מצוי בשליטת האויבים, אך ברגע שחזר לשליטת ישראל (כפי שהיא בימינו), הרי שהוא עומד בקדושתו ומועלים באבני הכותל, ולכן: "אף שבעוונותינו הרבים השולטים בו היום אינם מכירים גודל קדושת המקום, שברשותם אלפים נכנסים אפילו לקדשי קדשים ר"ל, מכל מקום לא משקצים ח"ו אבני הכותל להורסם, ואינם מחללים בזה אבני המקום, וראוי לחוש להחמיר שאבני הכותל המערבי חזרו לקדושתן מעיקרא, וגם היום אסור ליהנות מהאבנים".

כן נקט בשו"ת אגרות משה (יו"ד, ח"ד, סימן סג), וביאר שאין לומר שיצאו אבני הכותל לחולין, כי מאחר ונדרש מפסקי התורה שאין הכותל המערבי חרב לעולם, וגם שיש על כך שבועה, הרי ש"לא נעשה כותל זה ברשות הפריצים, ולא נתחלל בביאתן". בנוסף, כתב לבאר שרק אותם

שו"ת הלכתי

מתוך השאלות שנשאלו באתר האינטרנט din.org.il בשבוע האחרון

טיגון כדורי פלאפל על ידי גוי

שאלה:

שלום,

אני עובד במקום בו מכינים פלאפל, בעל תעודת כשרות 'למהדרין', ומדי פעם העובד האריתראי זורק את כדורי הפלאפל לשמן (באמצעות מכונה חשמלית), אתה הציפס ואף מחמם את הפיתות במיקרוגל בעת הצורך.

האם יש כאן בעיה של בישולי עכו"ם? או שהיות וטעם האיסור של בישולי עכו"ם הוא משום חתנות והחשש שיכניסו דברים אסורים לאוכל, וכאן מדובר בעובד זר שאין לו שום מעמד בארץ (ולכן לדעתי אין עניין של חתנות) וכמו כן אימת בעל הבית עליו ולכן גם אין חשש שיכניס דברים לא כשרים לאוכל, ולכן אין בעיה שיכניס את הכדורין והציפס לשמן ויחמם את הפיתות במיקרוגל?

כמו כן, האם יש חילוק בין מקרה בו היהודי מפעיל את המכונה שזורקת כדורים לציפס והגוי רק ממשיך את הפעולה (מכוון את המכונה וומכבה אותה בסיום) לבין מקרה בו הגוי מתפעל אותה מתחילה ועד סוף?

אודה להתייחסותכם לגבי 2 המקרים שציינתי (זריקת הכדורים/ציפס לשמן וחימום הפיתות במיקרוגל).

רוב תודות!

תשובה:

שלום רב

נראה שהדבר תלוי במחלוקתם של השו"ע והרמ"א בתחילת סי' קיד אם מספיקה הדלקת האש לבד או שצריך גם הנחת הסיר על ידי היהודי, שכן כאן גם אם הסיר יונח על האש על ידי הישראל, מכל מקום האוכל הונס לתוכו על ידי הגוי, ולכן נראה שזה נחשב כהדלקת האש לבד, שלפי הרמ"א מותרת וכן מנהג בני אשכנז, ולמנהג בני ספרד יש להחמיר.

מטעם אחר יש להקל בענין, ראה ס' הכשרות להרב פוקס עמ' תמט, שנקט שפלאפל נחשב כמאכל שאינו עולה על שולחן מלכים ואין בו איסור של בישולי עכו"ם. ואף שיש לפקפק בכך, ראה מעין האומר ח"ה עמ' קצט שמביא שהגר"ע יוסף נטה להחמיר, נראה שבצירוף דברי הרמ"א יש להקל גם לספרדים.

ומכל מקום זה שהוא עובד זר לא משנה בנדון זה, וכן לספרדים כאמור אין הבדל מי הדליק את המכשיר, כיון שהכדורים נכנסים שם אחר כך, לדעת הרמ"א יש הבדל כאמור.

פרשת זכור בהברה ספרדית לאשכנזי

שאלה:

שלום

רציתי לשאול אנחנו מתפללים נוסח אשכנז ובשכונה אצלנו הבית כנסת דתי לאומי האם יוצאים בנוסח הנ"ל בפרשת זכור?

תשובה:

שלום רב

בספר מקראי קודש (סי' ז' בהערה), כותב הג"ר יוסף כהן זצ"ל ששמע מהג"ר צבי פסח פראנק זצ"ל שמי שנוהג להתפלל בהברה אשכנזית יש להקפיד בשמיעת פרשת זכור בהברה אשכנזית, וכן הנוהג להתפלל בהברה ספרדית יקפיד לשמוע בהברה ספרדית. אולם כבר מבואר בספר "הליכות שלמה" (מועדים פי"ח א') שדעת הגרש"ז אויערבאך זצ"ל שאף שלכתחילה יש להקפיד על כך, מ"מ יוצא ידי חובה גם אם שמע פרשת זכור בהברה שונה ממסורת אבותיו.

בעניין קריאת התורה בשאר ימות השנה לא נהגו בקהילות ישראל להקפיד על כך כלל, ואדם הנוהג להתפלל בהברה אשכנזית יוצא ידי חובה גם בשמיעת קריאת התורה בהברה ספרדית, וה"ה להפך, אדם הנוהג להתפלל בהברה ספרדית שהתפלל במניין אשכנזי ושמע קריאת התורה בהברה אשכנזית יוצא ידי חובה, אבל בפרשת זכור נהגו לכתחילה להקפיד יותר.

נישאה בנישואין אזרחיים ועדיין לא התגרשה וכעת רוצה להנשא לכהן

שאלה:

שלום רב,

אני גר בארזהב בשנים האחרונות, ולפני כמה חודשים אני ובת זוגתי לשעבר נפרדנו, יהודיה ישראלית. היינו ביחד וגרנו ביחד כשנה (בלוס אנג'לס באזור של הקהילה היהודית והישראלית), לאחר כשישה חודשים שהיינו ביחד התחתנו חתונה אזרחית פה בארזהב על מנת שבת זוגתי לשעבר תוכל לקבל אשרת שהייה פה ואישור לצאת ולהיכנס לארזהב (גרין קארד), כי אני אזרח אמריקאי. החתונה התקיימה פה, חתונה אזרחית, אך היה טקס ובו היום גם עדים, ההורים שלה שבאו בישראל וחבר שלי, שמנו טבעות אחד על השניה ונשבענו אמונים.

לאחר שנפרדנו החלטנו גם להתגרש (אזרחית), זאת אומרת שהסטטוס שלי פה בארה"ב נחשב גרוש ושלה גרושה. כיום היא יוצאת עם כהן, והשאלה שלי היא האם מותר להם לצאת ביחד ו/או להתחתן, אני יודע שחל איסור על כהן להתחתן עם גרושה, אך המקרה הזה הוא קצת יותר מורכב ואף רב ששאלתי לא נתן לי תשובה חד משמעית של כן או לא.

תשובה:

שלום רב,

באופן עקרוני זוג שהיו נשואים אזרחית מצריכים אותה גט לחומרא.. אלא שאם הבעל מתעקש שלא לתת גט, לא יעכבו אותה מלהנשא עבור זה. לגבי כהן, ישנה הלכה נוספת. מעבר לעובדה שאישה שהתגרשה אסורה לכהן. אישה שקיבלה גט יתכן שאפילו במצב שלא התה זקוקה לגט מעיקר הדין כמו למשל במקרה שלך. נאסרה לכהן משום שיש קול שהיא התגרשה (רמ"א סי' ו' בשם הרשב"א). הלכה זו אינה מוסכמת על כולם. אבל לכתחילה ודאי שיש לחוש לשיטה זו. לכן בהחלט יתכן שיש מצב שעדיף שלא לתת לה גט ואז היא תהיה מותרת לכהן, מאשר לתת לה גט ולפסול אותה לכהונה. (כך פסק בשו"ת הר צבי אבה"ע סי' עד בתשובה לשאלת דיני ביה"ד הגדול בשעתו הגר"י עדס, הגרי"ש אלישיב, הגר"ב זולטי). אם הכהן הוא ספרדי יש יותר מקום להקל שלא לחשוש לשיטה זו. משום שממילא רבים חולקים על הרמ"א ראה שו"ת פרי יצחק ח"ב סי' לו ושו"ת עונג יו"ט סי' קסב מה שהביאו מכמה אחרונים שתמהו על הרמ"א. ובפרט שהנושא הוא לכל היותר מדרבנן. יחד עם זה לא הייתי מקל כך בלי לשאול האם היו שם עדים כשרים שראו את טקס הנישואין, שלכם. משום שאם היו שם עדים כשרים בהחלט הגברת צריכה גט מעיקר הדין, וממילא גם לאחר הגט תהיה אסורה לכהן.

הרבה הצלחה